

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. május 10.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adható, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adható, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adható, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adható, ha a megadott számú helyes elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
--

0 pont akkor adható, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adható, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adható, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adható, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adható, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adható, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adható, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Görög kultúra (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Klasszikus kor: C, E; Hellenisztikus kor: A, F

(A betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatóak.)

2. Középkori városok (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

Állítások	Forrás betűjele
a) A városon áthaladó kereskedőknek a városba érve kötelező volt árusítani portékáikat.	B
b) A városi levegő szabaddá tesz, a beköltöző kikerül a földesúri joghatóság alól.	C
c) A polgár személyében szabad volt, felette első fokon a városi bíróság ítélezhetett.	D

3. I. Károly gazdasági reformjai (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 3.

b) Mert a földbirtokos megkapta a bányabér harmadát / egy részét. / Mert érdekeltté tette a földbirtokosokat a bányanyitásban. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

c) (arany)forint (Elfogadható még: körmöci arany.)

d) 2.

4. Felvilágosodás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Idézetek	Fogalom sorszáma
a) „Minden állampolgárt meg kell, hogy illessen az a jog, hogy szavazhasson [...], kivéve azokat, akik annyira alacsony helyzetben vannak, hogy úgy tekintendők, mint akiknek nincs szabad akaratauk.”	5.
b) „A törvényhozó hatalomnak joga van, és lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy megvizsgálja, miként hajtják végre az általa hozott törvényeket.”	2.
c) „A nép egészét kell, hogy illesse a törvényhozó hatalom. Minthogy azonban ez nagy államokban keresztülvihetetlen, és kis államokban is sok hátránnyal jár, a népnek a maga képviselői útján kell megtennie mindazt, amit maga nem tud megtenni.”	1.
d) „Vannak olyanok, akik születésüknél, gazdagságuknál vagy rangjuknál fogva kiválnak a többiek közül [...]. [Ők] olyan testületet alkotnak, amelynek joga van a nép kezdeményezéseit megállítani.”	3.

5. Mohácsi csata (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

A kép részleteinek sorszáma	1.	2.	3.	4.	5.
A csapattestek betűjele	B	D	E	F	A

6. A XIX. század eszméi (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a)

A) jelű forrás: konzervativizmus

B) jelű forrás: liberalizmus

b) francia forradalom

c) 1.

12. Magyarországi cigányság (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Állítás	Magyar család	Cigány család	Külvilág
a) A szülők annyira ellenezték a házasságkötést, hogy még a lakodalomba sem mentek el.	X		
b) Letagadták a rokoni kapcsolatot.	X		
c) A család elvárta, hogy a beházasodott fél alkalmazkodjon a szokásaikhoz, hagyományaikhoz.		X	
d) A pár mindkét tagját a cigánysághoz sorolta.			X

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. Reformáció****(rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Luthernek az egyház szervezetét és anyagi helyzetét illető kritikáját mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. Luther elutasította a pápai hatalmat).	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a reformáció kezdete 1517, és tisztában van a téma valamely térbeli vonatkozásával (pl. Róma a pápa székhelye, a reformáció a Német-római Császárságban kezdődött / Wittenbergből indult ki, Augsburgban fogalmazták meg a hittételeket).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. reformáció, püspök, pápa, búcsúcédula.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti Luther valamely állítását (pl. tagadja a pápa egyházfőségét, a pápa csak Róma püspöke, a pápa egyenrangú a többi püspökkel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a pápai hatalom nem vezethető le a Bibliából, megkérdőjelezi a katolikus egyház hierarchiáját / szervezetét, a zsinatot tekinti az egyház vezető intézményének, egyházszakadást idézett elő).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy kritizálta az egyházat a vagyona miatt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez ellentétben áll az evangéliumi szegénységgel, ez tette lehetővé az egyházi javak kisajátítását).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a reformáció közvetlen kiváltó oka a búcsúcédulák árusítása volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megmagyarázza a búcsúcédula fogalmát, a Szent Péter-bazilika építésére gyűjtött a pápa pénzt, a búcsúcédulák visszaélésekre adtak lehetőséget, Luther szerint a bűnt csak Isten bocsáthatja meg).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Második ipari forradalom

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a második ipari forradalom során az iparban bekövetkező változásokról ír. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. hatalmas tőkére volt szükség az ipar fejlesztéséhez).	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a második ipari forradalom a XIX. század második felében kezdődött, és rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. utal a világgazdaság erőviszonyainak átrendeződésére, említ egy jelentős iparvidéket, utal a gyarmatok gazdasági szerepére).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: (pl. ipari forradalom, monopólium, gyár, futószalagos termelés).	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a bankok befektettek az iparba, a bankok ellenőrzést gyakoroltak az iparvállalatok felett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. így különféle monopóliumok alakultak ki, a banktőke és az ipari tőke összeolvadt, az új iparágak tőkeigényesek voltak, a kisvállalkozások helyett nagyvállalatok jöttek létre).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy új energiaforrások terjedtek el (pl. villamosenergia, kőolaj), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gőz és a szén helyére léptek, a vízerőművek, távvezetékek építése révén az áram nem volt drága, új találmányok – villanyvilágítás, robbanómotor – jöttek létre, hatékonyabbá tették az ipari termelést, átalakították a mindennapi életet).	0–3
	E2 Rögzít összesen kettőt a második ipari forradalom találmányai közül (pl. a közlekedésben a vasút mellett megjelent az autó / a repülőgép is, megjelent a villanymotor, megjelent a műanyag, utal hadiipari találmányokra), és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az acélgyártás jelentősége megnőtt, új húzóágazat lett az elektrotechnika / vegyipar, a hadiipar is komoly megrendelővé vált, a kutatás fontos része lett az iparnak is).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Jobbágykérdés a reformkorban**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a jobbágykérdést mutatja be a reformkorban. Ismerteti az örökváltsággal kapcsolatos elképzeléseket. Rávilágít arra, miért vált a jobbágykérdés a reformkor egyik fő kérdésévé. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a reformkor időbeli határait (1825/1830/1832–1848).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli összetevőjét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, a kolerafelkelés az ország északkeleti megyéiben robbant ki, az országgyűléseket Pozsonyban tartották).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jobbágy, országgyűlés, rendiség, nemzet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. jobbágykérdés, örökváltság, polgári átalakulás / polgári társadalom, érdekegyesítés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Széchenyi a robot alacsony hatékonyságára hívta fel a figyelmet, a bérmunkát hatékonyabbnak tartotta a robotnál), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez egy érv volt a jobbágyok felszabadítása mellett, a jobbágyok helyzete / a robot gátolta a gazdasági fejlődést / a tőkés termelés kibontakozását).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a térképvázlat alapján (pl. a kolerajárvány által sújtott területen jobbágyfelkelés robbant ki, a felkelés a járvány megfékezését szolgáló intézkedések / a vesztegzár miatt robbant ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a felkelés a jobbágykérdésre irányította a nemesek figyelmét, a jobbágykérdés az országgyűléseken középpontba került, az 1832–36-os országgyűlésen a reformpártiak az önkéntes örökváltság bevezetését javasolták).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Wesselényi jogokat akart adni a jobbágyoknak, szabad polgárokká akarta tenni őket), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. megfogalmazta a polgári átalakulás / érdekegyesítés gondolatát, a modern / polgári nemzetnek mindenki egyenjogú tagja, ez a rendiség / rendi kiváltságok felszámolását jelentette).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tényt a jobbágyokra vonatkozóan (pl. ők alkották a társadalom túlnyomó többségét, nem rendelkeztek földtulajdonnal / politikai jogokkal, szolgáltatásokkal tartoztak földesuruknak, a telekaprózódás miatt helyzetük a korszakban romlott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. helyzetük rendezése központi kérdéssé vált az országgyűléseken, a reformellenzék fel akarta számolni a jobbágyságot, a fontolva haladók csak javítani akartak helyzetükön, felszabadításuk a polgári nemzetállam megteremtésének alapfeltétele volt).	0–3
	E2 Rögzíti az önkéntes örökváltság bevezetését, és megmagyarázza annak jelentését (pl. a jobbágy felszabadult, ha megtudott állapotodni földesurával, ezzel a jobbágyok telkük tulajdonosává / szabad polgárrá váltak volna, a jobbági szolgáltatások megszűnésével járt volna) <i>vagy</i> tesz egy érdemi megállapítást arra vonatkozóan (pl. kevés jobbágy tudta megváltani magát, a jobbágyok nem rendelkeztek elegendő tőkével maguk megváltásához).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy felmerült a kötelező örökváltság / jobbágyfelszabadítás gondolata, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a jobbágyok automatikusan telkük tulajdonosává / szabad polgárrá váltak volna, a jobbági szolgáltatások megszűnésével járt volna, felvetette a nemesek állami kárpótlásának kérdését, ezt Kossuth Lajos kezdeményezte, szerepelt az Ellenzéki Nyilatkozatban, elfogadására az áprilisi törvényekben / a forradalom során került sor).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. 1956-os forradalom**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a forradalom célkitűzéseit ismerteti. A válasz lényegre törően mutatja be az 1956. október 23-án történteket. Az elemzés feltárja a forradalom kitörésének körülményeit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a forradalom 1956. október 23-án tört ki.	0–2
	T2 Tisztában van a téma valamely térbeli elemével (pl. budapesti helyszínek, szovjet megszállás, Magyarország a szovjet tömb része volt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. diktatúra, rendszer, kommunizmus / szocializmus, demokrácia.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdaság, reformkommunista, szovjet beavatkozás, szólás- / sajtószabadság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az első forrásrészlet valamely lényegi követelését (pl. szovjet csapatok kivonása, nemzeti címer visszaállítása, nemzeti ünnepek helyreállítása), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a forradalom az ország függetlenségének megteremtését tűzte ki célul.	0–3
	F2 Rögzíti a második forrásrészlet valamely lényegi követelését (pl. többpárti választások, sztrájkjog, szólás- / sajtószabadság), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (a forradalom a demokrácia helyreállítását tűzte ki célul, a Rákosi-rendszerben ezek nem érvényesültek).	0–3
	F3 Rögzíti a harmadik forrásrészlet valamely lényegi követelését (pl. tervgazdaság észszerűsítése, kisbirtokos parasztság támogatása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem vetették el a szocialista gazdasági rendszert, fenntartották volna az állami / köztulajdont, a tulajdonformák egyenjogúságát hirdették, harmadikutas / magyar viszonyoknak megfelelő megoldást szorgalmaztak).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a forradalom egyetemista felvonulásnak indult, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. többször engedélyezték és betiltották, Lengyelország melletti szolidaritás, leírja a tüntetés helyszíneit / útvonalát).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a tüntetők Nagy Imrét követelték miniszterelnöknek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy Imre korábbi miniszterelnöksége, Nagy Imre beszéde, reformkommunista elképzelések, a pártvezetés bizonytalankodása).	0–3
	E3 Rögzíti a Rádió ostromát vagy a Sztálin-szobor ledöntését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megkezdődött a fegyveres összecsapás, a pártvezetés kérte a szovjet beavatkozást, a cél a nagyobb nyilvánosság / a rendszer szimbólumának eltávolítása volt, a reform helyett már forradalomról / szabadságharcról volt szó).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

1. feladat: www.pinterest.com, freecoloringpages.co.uk, www.angelfire.com, sulinet.hu, twitter.com, www.flickr.com

11. feladat

a)

1. http://www.dunamuzeum.hu/1956/images/orszagos/o_d01.jpg

2. http://images.slideplayer.hu/6/5651486/slides/slide_22.jpg

3.

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyarorszag_tortenete/h07s02.html

4. http://epa.oszk.hu/01400/01466/00012/pdf/banyaszattorteneti_EPA01466_2011_02_07Az_1950-esvek.pdf